

PATVIRTINTA

Šiaulių lopšelio-darželio „Berželis“ direktoriaus
2024 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. ĮV-144 (1.2-2024)

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“ UGDYTINIŲ POZITYVAUS ELGESIO UŽTIKRINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių lopšelio-darželio „Berželis“ ugdytinių pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – Aprašas) reglamentuoja pozityvaus elgesio skatinimo principus, lygius, formas, priemones ir metodus.

2. Aprašo tikslas – apibrėžti ugdytinių pozityvaus elgesio skatinimo modelį, kuriant pozityvią mokymosi aplinką, skatinant tinkamą mokinių/ugdytinių elgesį, padedant mokiniams/ugdytiniais, turintiems elgesio sunkumų, įsitraukti į ugdymo(si) procesą ir patirti sėkmę.

3. Pozityvaus elgesio skatinimo modelis pagrįstas šiais principais:

3.1. BENDRUOMENIŠKUMO. Svarbu atpažinti ir skatinti visų bendruomenės narių (ugdytinių, pedagogų, įstaigos darbuotojų, tėvų) pozityvų elgesį;

3.2. INDIVIDUALIZAVIMO. Sprendimai, susiję su ugdytinio pozityvaus elgesio skatinimu, priimami atsižvelgiant į jo amžių, brandą, psichines ir fizines savybes, poreikius ir kitas svarbias aplinkybes;

3.3. PRIORITETIŠKUMO. Siekiant tinkamo ugdytinio elgesio svarbu teikti prioritetą pozityvioms elgesio skatinimo strategijoms. Naudojant pozityvias elgesio skatinimo strategijas mokinių elgesio pokyčius galima konstruoti veiksmingiau nei taikant drausminamąsias priemones;

3.4. SISTEMIŠKUMO IR MODELIAVIMO. Pedagogų pozityvaus elgesio raiška skatina dažnesnes mokinių tinkamo elgesio apraiškas.

4. Pozityvus elgesys – tai veiksmas, kuris atitinka socialinį, kultūrinį, situacinį ir fizinę aplinkos, kurioje jis vyksta, kontekstą. Tai elgesys, kuris kuria gerą atmosferą, padeda palaikyti sveikus, draugiškus, saugius santykius.

II SKYRIUS POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO MODELIS

5. Siekiant pozityvaus ugdytinių elgesio skatinimo rekomenduojama vadovautis trimis lygmenimis:

5.1. įstaigos lygmeniu;

5.2. grupės lygmeniu;

5.3. individualiu lygmeniu.

6. Įstaigos lygmens tikslas yra kurti bendrą įstaigos bendruomenės pozityvaus elgesio skatinimo politiką per įstaigos viziją ir vertybes, kurios formuoja pozityvų bendruomenės narių elgesį. Šiame lygmenyje kuriama bendra įstaigos bendruomenės pozityvaus elgesio skatinimo (už tinkamą elgesį, įstaigos vertybių puoselėjimą, individualią pažangą) sistema (kaip dažnai bus apdovanojama, kokioje aplinkoje, kokiu lygiu – individualiu, grupės, įstaigos), kuri mažina netinkamo elgesio apraiškas ir kuria saugią, pagarba grįstą mokymosi aplinką visiems ugdymo proceso dalyviams (1 priedas).

7. Grupės lygmens tikslas yra įgyvendinti pozityvaus elgesio skatinimo sistemą, t. y. elgesio taisyklės bei susitarimus grupės kontekste. Taisyklės būtų paprastos ir aiškios. Tos pačios taisyklės turėtų galioti visur, nepriklausomai nuo vietos ar aplinkybių. Jos skirtos grupinio pozityvaus elgesio, bendradarbiavimo, pagalbos vienas kitam, abipuse pagarba grįstų santykių kūrimui, įgalinant ir motyvuojant visą grupės bendruomenę veikti kartu siekiant pozityvaus elgesio (4 priedas).

8. Individualaus lygmens tikslas yra kurti pozityvaus elgesio skatinimo sistemą, teikiamą individualiai ugdytiniui, kuris patiria elgesio ar emocinių sunkumų/iššūkių ugdymo(si) procese.

9. Įstaiga kuria pozityvius santykius su ugdytiniais ir taip prisideda prie pozityvaus elgesio mokymo ir skatinimo modelio įgyvendinimo įstaigoje:

9.1. mokytojas, pastebėjęs ugdytinio elgesio sunkumus, jį stabdo naudodamas pozityvias elgesio koregavimo priemones (2, 3, 4 priedai);

9.2. mokytojas kalbasi su ugdytiniu. Pokalbio metu aiškinasi susirūpinimą keliančio elgesio priežastis, tariasi dėl problemos sprendimo. Numato skatinimo priemones ir / ar nusiramino būdus;

9.3. mokytojas konsultuojasi su įstaigos socialiniu pedagogu dėl pokalbio su ugdytiniu vedimo eigos, galimų susitarimų problemai išspręsti, tinkamiausios skatinimo sistemos ugdytiniui;

9.4. mokytojas arba socialinis pedagogas kalbasi su ugdytinio tėvais (globėjais, rūpintojais), aptaria galimus ugdytinio netinkamo elgesio įveikimo būdus, susitaria dėl jų įgyvendinimo ir mokinio/ugdytinio skatinimo patyrus sėkmę.

III SKYRIUS UGDYTINIŲ SKATINIMO PRIEMONĖS

10. Pozityvus elgesio skatinimo priemonės (3 priedas):

10.1. socialiniai paskatinimai (žodinės, neverbalinės, rašytinės);

10.2. privilegijos (veiklos, laisvalaikis, pertraukėlės);

10.3. apdovanojimai (lipdukai ar kitos materialinės vertybės, bilietai);

10.4. individualios veiklos, atsižvelgiant į asmeninį interesą (naudojimasis IT, laikas specialioje aplinkoje ar privilegijuotas darbas ir kt.);

10.5. sensorinės priemonės (vizualinės, taktilinės, auditorinės, gustatorinės, olfaktorinės, vestibuliarinės, proprioceptinės).

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Su mokyklos ugdytinių pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašu ugdytinių tėvai supažindinami susirinkimo metu ir įstaigos internetinėje svetainėje.

12. Ugdytinių pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašo pakeitimai ar papildymai tvirtinami direktoriaus įsakymu.

UGDYMO STRATEGIJA

Ugdytinių ugdymo sėkmę lemia visų ugdymo proceso dalyvių glaudus bendradarbiavimas, į vaiko gebėjimų realizavimą orientuotas ugdymo procesų organizavimas bei tikslingas švietimo pagalbos parinkimas ir jos teikimas, atsižvelgiant į vaiko poreikius. Šių ugdytinių ugdymas turi būti grindžiamas žmogaus teisių, nediskriminavimo dėl sutrikimo, demokratijos, lygių galimybių bei įtraukiojo ugdymo principų laikymusi.

Įstaigoje svarbu pripažinti besimokančiųjų įvairovę, pažinti kiekvieną vaiką, užtikrinti visų aktyvų dalyvavimą, siekti įveikti žalingus stereotipus ir mokymosi kliūtis. Koreguojant ugdytinių elgesį, svarbiausia gerai pažinti ugdytinį, įvertinti individualius jo ugdymosi poreikius ir galimybes bei išanalizuoti veiksnius, lemiančius pageidaujamą ar nepageidaujamą elgesį.

Mokytojui labai svarbu matyti ugdytinį bendrame grupės kontekste ir gebėti numatyti tinkamiausias bendros veiklos grupės strategijas. Mokytojas, bendradarbiaudamas su tėvais (globėjais, rūpintojais), švietimo pagalbos specialistais, mokyklos Vaiko gerovės komisija siekia parengti tinkamiausius ugdymo metodus, būdus, mokymo priemones, pritaiko ugdymo aplinką.

PAGRINDINIAI POZITYVAUS ELGESIO MODELIAVIMO PRINCIPAI

Vaiko gerovė ir interesai: imantis bet kokių veiksmų ar priimančias sprendimus pirmiausia siekiama užtikrinti vaiko interesus. Teikiant pagalbą svarbiausia atsižvelgti į vaiko poreikius, o ne juos derinti galimų teikti paslaugų.

Pagalbos pagrįstumas: priimami sprendimai pagrįsti duomenimis, gautais įvertinus vaiko ugdymosi bei šeimos poreikius.

Ankstyva ir tinkamu laiku suteikta pagalba: siekiama kuo anksčiau nustatyti pagalbos vaikui poreikį ir laiku suteikti reikalingą profesionalią, koordinuotą pagalbą vaikui ir jo šeimai, ją teikti ne ilgiau nei būtina.

Individualizuota pagalba: turi būti atsižvelgta į ugdytinio amžių, brandą, jo individualius poreikius, gebėjimus, psichikos ir fizinės savybes, jo artimiausios aplinkos (šeimos) poreikius ir galimybes, socialinę aplinką ir kitas svarbias aplinkybes. Sprendžiant su vaiku susijusius klausimus, vaikas turi būti išklaustas tiesiogiai ir, atsižvelgiant į jo amžių ir brandumą, vaiko pažiūroms turi būti skiriamas deramas dėmesys.

Tinkamos intervencijos: pagalba pirmiausia teikiama ten, kur yra vaikas, kai mokytojais ir specialistais, dirbantys su vaiku teikia pagalbą pagal savo kompetenciją, kad mažiausiai atitrauktų vaiką nuo jo įprastos ugdymo(si) aplinkos.

Komandinis darbas ir pasidalinta atsakomybė. Teikiama pagalba turi apimti įstaigos specialistų pagalbą.

Šiaulių lopšelio-darželio „Berželis“
Ugdytinių pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašo
2 priedas

POZITYVAUS ELGESIO SKATINIMO PRIEMONĖS

Ugdytinio netinkamą elgesį galima stabdyti šiais būdais:

- stabdymas žodžiu, išlaikant ramų toną (pvz. Stop);
- dėmesio nukreipimas (pvz. pakeisti pokalbio temą);
- staigus stimulo pakeitimas (pvz. daryti kažką netikėto, kas nukreiptų vaikų dėmesį);
- nukreipimas/peradresavimas (pvz. plėšyk popierių);
- komunikacijos palengvinimas (pvz. paklausti: Ko tu nori? Kaip tau padėti? Parodyk man.

Tu nori išeiti?);

- priminimas apie paskatinimą(jei vaikas bendradarbiauja ir turite susitarimą);
- nusiramavimo technikos (veikia tik tada, kai nėra pykčio piko);
- alternatyvios komunikacijos priemonių naudojimas;
- tikimybių žemėlapis ir kt.;
- socialinė istorija;
- atvejo/situacijos analizė;
- tinkamai valdyti pyktį.

REKOMENDACIJOS PYKČIO VALDYMUI

Tinkamas pykčio išreiškimas. Prasidejusias pykčio reakcijoms, reikėtų ramaus kampelio, kur vaikas galėtų ramiai pabūti, nurimti, kol jo priešgyniavimas nevirto smurtu – tai gali būti socialinio pedagogo kabinetas, atskira grupės patalpa, kurioje galima pasėdėti vienam ar su lydinčiu asmeniu, kol pyktis praeis.

Kortelių naudojimas. Vaikas mokomas atpažinti savo pyktį ir jį valdyti naudojantis 3 spalvų kortelėmis: *raudona, geltona, žalia*. Žalia – patenkintas, ramus; geltona – jaučia susierzinimą; raudona – nevaldomas pyktis, STOP. Tikslas yra mokyti vaiką atpažinti kylantį pyktį laiku ir iškelti geltonos spalvos kortelę, kol pyktis nepasiekė piko, nes pasakyti sau STOP greičiausiai gali nepavykti. Tai galima taikyti ugdymo įstaigoje ir namuose.

Supažindinti vaikus su saugiais pykčio reiškimo būdais: glamžyti arba plėšyti popierių, boksuoti pagalvę, trypti kojomis, įtrinti plastiliną į kartoną, įveikti pyktį „čia ir dabar“ bėgant ar atliekant kitą fizinę veiklą, išreikšti pyktį spalvomis ar nulipdyti iš plastilino. Tai sudaro sąlygas išvengti situacijos, kai žodžiais reiškiamas pyktis, nukreipiamas (nors ir nebūtinai tiesiogiai) į kitus asmenis.

Savivertės ugdymas: Siekiant sustiprinti vaikų savivertę yra svarbu neužmiršti, kad užduotys, išdėstytos ir pateiktos etapais gali užtikrinti sėkmingą jų atlikimą. Svarbu įvertinti ne tik vaiko darbo rezultata, bet ir jo pastangas. Todėl svarbu pagirti, pvz.: „matau, kad tau puikiai sekasi skaičiuoti iki 10“, „tikrai įdedi daug pastangų nurašydamas ir tau pavyksta“, „nors užduotis ir sunki, bet matau, kad tu ją išspręsi“.

POZYTIVAUS ELGESIO SKATINIMO FORMOS

<p>Socialiniai paskatinimai:</p> <p>žodiniai - žodinis pagyrimas, pozityvaus elgesio, kai tik jis pasireiškia, įvardinimas, žodinė padėka;</p> <p>neverbaliniai gestai - (pvz., duok penkis, pakeltas nykštys, rankos paspaudimas), veido išraiškos parodymas (pvz., mirksėjimas, šypsena, galvos purtymas), garso efektai (sukuriami suaugusiojo) (pvz., dainavimas, švilpimas, juokas/kikenimas).</p> <p>rašytiniai - įrašas el. dienyne, SMS žinutė tėvams/globėjams/rūpintojams, ugdytiniui, komentaras el. dienyne tėvams (globėjams, rūpintojams), ugdytiniui, gauti žetonai, padėkos raštas, „Žvaigždžių siena“ su ugdytinių vardais.</p>
<p>Privilegijos:</p> <p>Veiklos pabaiga 5 minutėmis anksčiau, pertrauka tarp užduočių, medžiagos surinkimas iš ugdytinių, išdalinimas ugdytiniams, pasėdėti mokytojo kėdėje, būti mokytojo padėjėju, pasirinkti sėdėjimo vietą, naudotis grupės IT, pasirinkti grupės draugą komandiniam darbui, parinkti penktadienio pasaką, galimybė rinktis/parinkti grupės veiklą iš sąrašo, būti mokytoju, grupei papasakoti linksmą nuotyki, įjungti/išjungti šviesas, laikas sensoriniame kambaryje, aplankyti ypatingą žmogų, aplankyti kitą grupę, naudotis kūno pagalve/pasunkinta antklode.</p>
<p>Apdovanojimai:</p> <p>Lipdukai, balionai, vaizdo įrašai, laikraščiai, knygos, blizgučiai, plastikiniai žaislai, žaislai su siurbtukais, karoliukai, žaidimų figūrėlės (gyvūnai, žmonės, maistas), fidget žaislai, disko kamuoliai, vėjo sukami žaislai, pupų maišeliai, kaladėlės, mašinėlės, traukiniai, kortos, komiksai, kaspinas, juostelės, yo-yo, akmenėliai.</p>
<p>Individualios veiklos:</p> <p>„IT“ laikas, žaidimas su bendraamžiais, pasiklausti muzikos, eiti pas pagalbos specialistą, nudrožti mokytojo pieštukus, pagalba jaunesniems ugdytiniams, maitinti grupės gyvūnelį, kelionė po patalpas, bibliotekos laikas, žaisti slėpynes, bėgimas lauke, šokiai, fotografuoti, balionų pūtimas, vandens žaidimai, slėpynės su antklode, persirengti, vaidmenų žaidimas, paveikslų, žurnalų žiūrėjimas, muilo burbulų pūtimas, grupės skelbimų lentos dekoravimas.</p>
<p>Sensorinės priemonės:</p> <p>Vizualinės: piešti ant lentos, piešimas, tapymas, lavos lempa, optinio pluošto lempa, skysčio laikmačiai, šviečiantys žaislai, sniego rutuliai, disko kamuolys, mažas ventiliatorius, kaleidoskopas</p> <p>Taktilinės: nugaros kasymas, masažas, apkabinimas, kutenimas, stiprus tam tikrų kūno vietų spaudimas, žaidimas kamuoliuku, plojimas rankomis, teplojimas pirštais, putomis, žaidimas plastelinu, šlykštuku, sukami nerimui mažinti skirti žaislai, spaudžiami žaislai, silpni ranka/lipnūs žaislai, terapinė plastilino masė, lankstūs žaislai, kinetinis smėlis, spaudimo kamuoliukas, susukami žaislai, spagečių kamuoliukas, pirštinė, gleivės(slime), silly putty(minkoma masė), smėlio dėžė/žaidimas su ryžiais/kruopomis, plaukų šukavimas.</p> <p>Auditorinės: triukšmo skleidėjai, lietaus lazda, lūpinė armonikėlė, švilpukas, žaisliniai instrumentai, barškutis, kikenantis barškutis, burbulinė plėvelė, lipni juosta („Velcro“), užtrauktukai, metalinis sukamas vilkelis ant kieto paviršiaus.</p> <p>Gustatorinės (skonio): atsigerti vandens, obuolį suvalgyti.</p> <p>Olfaktorinės (uoslės): uostyti malonų kvapą, uostyti ugdytiniui svarbų, asocijuojantį kvapą.</p>

Vestibiuliarinės: nuspėjami/sutarti žaidimo/veiklos modeliai, sukimasis ore, kėdėje, suptis, kūno kojinė, fizinė veikla (šokinėjimo lynas, lipimas, vaikščiojimas, žaidimai lauke, pasivažinėjimai dviračiu, vežimėliu).

Proprioceptinės (kūno judesio): svorio pojūčio suteikimas (ropoti, daryti atsispaudimus, nešioti pasunkintas priemones, pritūpimai), pasipriešinimo pojūčio suteikimas (traukti, stumti sieną), svorio kilnojimas, bėgimas vietoje, šokinėjimas ant kamuolio, stiprūs suspaudimai (apsikabinimai, streso kamuoliuko naudojimas), laipiojimas sienele/lynais, svertinio kamuolio metimas/gaudymas, šliaužimo kliūčių ruožas, virvės vilkimas, gulėjimas ant pilvo virš mankštos kamuolio ir svorio nešimas per rankas, stalų šluostymas, grindų valymas, nešioti krūvas knygų, nešioti kuprinę su sunkiu daiktu, burbulų pūtimas, gerti per šiaudelį, maisto ar atitinkamo daikto kramtymas pvz. kramtomas vamzdelis, groti pučiamuoju instrumentu, „Sumuštinių žaidimas“: vaikas guli ant kilimėlio, o ant jo uždedamas kitas kilimėlis, garų volas: ugdytinis guli ant pilvo, o mankštos kamuoliukas verčiamas per nugarą.

Šiaulių lopšelio-darželio „Berželis“
Ugdytinių pozityvaus elgesio užtikrinimo tvarkos aprašo
4 priedas

PEDAGOGUI REKOMENDUOJAMI UGDY TINIO ELGESIO GRUPĖJE MODELIAVIMO PRINCIPAI

- išskirti problemines vaiko elgesio sritis (pvz., socialinė sąveika, komunikaciniai gebėjimai, agresyvus elgesys ir t. t.) ir formuoti vaiko socialinius įgūdžius;
- mokyti vaiką tinkamo elgesio būdų pasitelkiant įvairius metodus (pvz., padėti jam spręsti konfliktus, įtraukti jį į tam tikras veiklas, kurios skatintų jo savigarbą);
- nuo drausminimo ir kontrolės ar globos palaipsniui pereiti prie pozityvaus elgesio skatinimo;
- plėtoti ir skatinti bendravimą su bendraamžiais, kad vaikas nesijaustų vienišas, kad ugdytų poreikį bendradarbiauti;
- vaikui svarbu patirti sėkmę, ir mokytojai turi pasiūlyti veiklas, kurios padėtų ją patirti;
- mokytojai turi ugdyti savo elgesio valdymo įgūdžius (balso intonaciją ir kūno kalbą, dėmesio paskirstymas visai grupei);
- taikyti pozityvaus elgesio skatinimo grupėje sistemą.

ELGESIO VALDYMO TECHNIKOS

Sutartis:
ja siekiama keisti vaiko elgesį ir joje apibrėžiama kiekvieno dalyvio atsakomybė. Tą padaryti mokytojui gali pagelbėti mokyklos socialinis pedagogas. Vaikas irgi įtraukiamas į šį procesą. Elgesio sutartys neturėtų būti naudojamos tokiam elgesiui, kurio vaikas nekontroliuoja (pvz., ADS turinčio vaiko nedėmesingumas). Jos yra intervencijos strategija, naudojama padėti vaikui geriau pasirinkti.
Žetonų sistema:
tai būdas atsilyginti už teigiamą elgesį. Sistemą nustato mokytojas ir paprastai ji veikia geriau, kai naudojama visų grupės vaikų pageidaujama elgesiui skatinti. Žetonus vaikai panaudoja iškeisdami juos į prizus, kuriuos turi mokytojas. Ši sistema skatina visų teigiamą elgesį. Ar žetonų sistema veiks, priklauso nuo mokytojo įsipareigojimų. Jei mokytojas nenuosekliai naudoja žetonus, tai nebus efektyvu.
„Pastebėk mane, kai aš elgiuosi gerai“ :
Kai tik pastebėsite vaiko teigiamą elgesį, pagirkite, atkreipkite vaiko dėmesį („Ačiū, kad ramiai sėdėjai savo vietoje“, „Man patinka, kad keli ranką“ ir pan.).